

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΙΑΙΑ ΓΡΑΠΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ 2022-23

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΤΕΤΑΡΤΗ 18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2023

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΑΤΙΝΙΚΑ (Α΄ ΣΕΙΡΑ)

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: C005

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: 90 λεπτά

ΟΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΕΞΙ (6) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΔΟΜΗ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ
A1.I ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	1	19
A1.II ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	2	21
B1 (α,β) ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ	3	4
B2. (α) ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ	4	2
B2. (β) ΑΝΤΙΘΕΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	5	4
B2. (γ) ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ	6	2
B3. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ	7	7
B4. (α) ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ	8	2
B4. (β) ΟΡΘΗ ΠΡΟΤΑΣΗ	9	2
B5. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ	10	4
B6. Δ/ΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ	11	2
B7. (α) ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ-ΠΑΘΗΤΙΚΗ	12	2
B7. (β) ΣΚΟΠΟΣ	13	3
B7. (γ) ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΕΒΕΟ	14	2
B8. ΤΟΝΙΣΜΟΣ	15	2
B9. ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ	16	2
B10. ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ	17	10
B11. ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΟ	18	10
		ΣΥΝΟΛΟ 100

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

(Μονάδες 40)

1. Να μεταφράσετε τα πιο κάτω κείμενα στην Ελληνική.

❖ Κάθε σκιασμένη φράση αξιολογείται ως μία λέξη

❖ Για κάθε προσθήκη ανύπαρκτης λέξης θα αφαιρείται 0.25 μονάδα

I.	MON
Aesopi Licinus servus tibi 1 notus Roma Athenas fugit. 2 Is Athenis apud Patronem 3 paucos menses pro libero 4 fuit, inde in Asiam 5 abiit. Postea Plato quidam, 6 cum eum fugitivum esse 7 ex Aesopi litteris cognovisset, 8 hominem in custodiam Ephesi 9 tradidit. Tu hominem investiga, 10 quaeso summaque <i>diligentia</i> 11 vel Romam mitte vel 12 <u>Epheso</u> rediens tecum deduc. 13 Noli spectare quanti homo 14 sit. Sed, propter servi 15 <i>scelus</i> , tanto dolore Aesopus 16 est adfectus ut nihil ei 17 gratius possit esse quam 18 <i>μον. 0,25 / λέξη</i>	18
recuperatio fugitivi. 19 <i>μον. 0,5 / λέξη</i>	1
ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΑΔΩΝ	19

(Λατινικά Λυκείου, XXVIII- ελαφρά διασκευή)

II.	MON
Manius Curius maxima <u>frugalitate</u> 1 utebatur, quo facilius divitias 2 contemnere posset. Die quodam 3 Samnitium legati ad eum 4 venerunt. Ille se ex 5 ligneo catillo <i>cenantem</i> eis 6 <u>spectandum</u> praebuit. Divitias contempsit 7 et Samnites paupertatem eius 8 <i>μον. 0,25 / λέξη</i>	8
mirati sunt. Cum 9 <u>ad eum</u> pondus 10 auri publice 11 missum attulissent, 12 ut eo 13 uteretur, vultum 14 <i>risu</i> solvit 15 et dixit: “Supervacaneae 16 <u>legationis</u> ministri, 17 narra te Samnitibus 18 <u>Manium malle</u> locupletibus 19 imperare <u>quam ipsum</u> 20 fieri locupletem; 21 <i>μον. 0,5 / λέξη</i>	13
ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΑΔΩΝ	21

(Λατινικά Λυκείου, XXXVI- ελαφρά διασκευή)

(Μονάδες 40)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

(Μονάδες 60)

- α) Δίνονται δύο λέξεις της Ελληνικής. Να γράψετε μια λέξη της Λατινικής με την οποία συνδέεται ετυμολογικά καθεμιά από αυτές (αν πρόκειται για ρήμα στο πρώτο πρόσωπο οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής / αν πρόκειται για ουσιαστικό, στην ονομαστική ενικού).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΛΑΤΙΝΙΚΗ
αγωγή	ago [1]
δωμάτιο	domus [1]

μον. 1 / ορθή απάντηση (Μονάδες 2)

β) Δίνονται οι ακόλουθες τριάδες λέξεων από την Αγγλική, Γαλλική και Ιταλική. Να γράψετε μία λέξη της Λατινικής, με την οποία συνδέεται ετυμολογικά η κάθε τριάδα (αν πρόκειται για ρήμα, στο πρώτο πρόσωπο οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής / αν πρόκειται για ουσιαστικό, στην ονομαστική ενικού).

ΑΓΓΛΙΚΗ	ΓΑΛΛΙΚΗ	ΙΤΑΛΙΚΗ	ΛΑΤΙΝΙΚΗ
vision	voir	vedere	video [1]
donate	don	dono	donum / dos / do [1]

μον. 1 / ορθή απάντηση (Μονάδες 2)

2. α) Έχοντας υπόψη τα κείμενα που δόθηκαν για μετάφραση, να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τις πτώσεις της στήλης Β'. Στη στήλη Β' περισσεύουν τρεις (3) επιλογές.

A'	B'
α. litteris	1. ονομαστική πληθυντικού
β. Supervacaneae	2. δοτική πληθυντικού
	3. αιτιατική ενικού
	4. αφαιρετική πληθυντικού
	5. γενική ενικού

α. 4 β. 5

μον. 1 / ορθή απάντηση (Μονάδες 2)

β) Από τα κείμενα που δόθηκαν για μετάφραση να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τους πιο κάτω τύπους (επισημαίνονται με πλάγια γραφή στα κείμενα):

diligentia	diligentiis [1]
scelus	scelera [1]
cenantem	cenantes [1]
risu	risibus [1]

μον. 1 / ορθή απάντηση (Μονάδες 4)

γ) Από το πρώτο κείμενο που δόθηκε για μετάφραση να γράψετε, μονολεκτικά, τους άλλους βαθμούς των πιο κάτω επιθέτων διατηρώντας αμετάβλητα την πτώση, τον αριθμό και το γένος. libero, summa

❖ **Απαραίτητη η αναφορά στους βαθμούς ή η κατά σειρά τοποθέτηση των επιθέτων. Σε αντίθετη περίπτωση = μον. 0**

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
libero	liberiore [0,5]	liberrimo [0,5]
supera [0,5]	superiore [0,5]	summa

μον. 0,5 / ορθή απάντηση (Μονάδες 2)

3. Να τρέψετε τους πιο κάτω ρηματικούς τύπους σύμφωνα με την οδηγία που ακολουθεί, λαμβάνοντας υπόψη -όπου χρειάζεται- το υποκείμενό τους στα δοθέντα για μετάφραση κείμενα.

❖ **Αφαίρεση 0,5 μονάδας για κάθε παράλειψη πρόθεσης**

α. fuit : στο β' πρόσωπο πληθυντικού υποτακτικής ενεστώτα	sitis
β. cognovisset : στο α' πρόσωπο πληθυντικού υποτακτικής παρατατικού στην παθητική φωνή	cognosceremur
γ. tradidit : στην ονομαστική πληθυντικού της μετοχής ενεστώτα	tradentes
δ. noli : στο γ' πρόσωπο ενικού οριστικής μέλλοντα	nolet
ε. utebatur : στο α' πρόσωπο ενικού υποτακτικής μέλλοντα	usurus sim
στ. attulissent : στο β' πρόσωπο ενικού προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή	adfer / affer
ζ. fieri : στον αντίστοιχο τύπο του παρακειμένου	factum esse

μον. 1 / **ορθή απάντηση** (Μονάδες 7)

4. α) Να **εντοπίσετε** και να **διορθώσετε** το συντακτικό σφάλμα στην πρόταση που ακολουθεί. Στο τετράδιο απαντήσεων να γράψετε μόνο το σφάλμα και τη διόρθωσή του.

Hominem esse poeta dicitur.	ΛΑΘΟΣ	ΟΡΘΟ
	Hominem [1]	Homo [1]

μον. 1 / **ορθή απάντηση** (Μονάδες 2)

- β) Από τις τρεις προτάσεις που ακολουθούν να **σημειώσετε** στο τετράδιό σας και να **αιτιολογήσετε** αυτήν που θεωρείτε συντακτικώς ορθή.

i	Pueri libros utiles legendi amant.	
ii.	Pueri libros utiles ad legendum amant.	
iii.	Pueri libros utiles legendo amant.	<ul style="list-style-type: none"> ορθή [1] λόγω utiles [0,5] απαραίτητη η δοτική σκοπού [0,5]

(Μονάδες 2)

5. Να αναγνωρίσετε συντακτικώς τους πιο κάτω τύπους οι οποίοι είναι υπογραμμισμένοι στα διδαγμένα κείμενα που δόθηκαν για μετάφραση.

Epheso	απρόθετη αφαιρετική [0,5] απομάκρυνσης / κίνησης από τόπο [0,5]
frugalitate	αντικείμενο [0,5] στο utebatur [0,5]
spectandum	αιτιατική γερονδιακού [0,5] του σκοπού [0,5]
legationis	γενική αντικειμενική [0,5] στο ministri [0,5]

(Μονάδες 4)

6. Να αναγνωρίσετε, μέσα από το **δεύτερο** κείμενο που δόθηκε για μετάφραση, την πιο κάτω πρόταση (είδος, εισαγωγή, εκφορά, αιτιολόγηση εκφοράς, ακολουθία χρόνων):

quo facilius divitias contemnere posset

❖ **Λάθος το είδος της πρότασης = 0 μονάδες**

Είδος	δευτερεύουσα τελική [0,5]
Εισαγωγή	τελικό σύνδεσμο quo εξαιτίας του facilius επιρρήματος συγκριτικού βαθμού που ακολουθεί [0,25]
Εκφορά αιτιολόγηση	<ul style="list-style-type: none"> υποτακτική [posset] [0,25] καθώς ο σκοπός στα λατινικά είναι πάντοτε υποκειμενικός / όπως συμβαίνει πάντοτε με τις τελικές [0,25] χρόνου παρατατικού [0,25] καθώς το ρήμα εξάρτησης είναι χρόνου ιστορικού utebatur [0,25] Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων [0,25]

(Μονάδες 2)

7. α) Στην πιο κάτω πρόταση να τρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

❖ **Οι λέξεις που δε διαφοροποιούνται δε λαμβάνονται υπόψη**

Praedones ante vestibulum dona posuerant.	Dona [0,5] a [0,25] praedonibus [0,25] ante vestibulum posita [0,5] erant [0,5]
---	--

(Μονάδες 2)

β) Στην πιο κάτω πρόταση να αποδώσετε τον προσδιορισμό του σκοπού με τρεις (3) ισοδύναμους συντακτικώς τρόπους.

Hostium milites Romam venerunt proeliatum.	ad [0,25] proeliandum [0,75]
	causa / gratia [0,25] proeliandi [0,75]
	ut / qui [0,25] proeliarentur [0,75]

(Μονάδες 3)

γ) Στην πιο κάτω πρόταση να αντικαταστήσετε το debeo + απαρέμφατο από τον αντίστοιχο τύπο της παθητικής περιφραστικής συζυγίας.

Cives Romani rei publicae subvenire debuerant.

Subveniendum [0,5] fuerat [0,5] rei publicae [0,5] civibus [0,25] Romanis. [0,25]
--

(Μονάδες 2)

8. Να υποδείξετε πού πρέπει να τονιστούν οι λέξεις που ακολουθούν -από τα κείμενα που δόθηκαν για μετάφραση- και να τεκμηριώσετε τις απαντήσεις σας.

contemnerem	Προπαραλήγουσα [0,5] διότι η παραλήγουσα είναι βραχεία [0,25] πρόκειται για απαρέμφατο γ' συζυγίας [0,25]
ministri	Παραλήγουσα [0,5] διότι είναι θέσει μακρά [0,25] ακολουθία δύο συμφώνων [0,25]

(Μονάδες 2)

9. Λαμβάνοντας υπόψη το πρώτο κείμενο που δόθηκε για μετάφραση, όπως και το σχετικό εισαγωγικό σημείωμα, να αναφερθείτε με δύο παραδείγματα στον τρόπο αντιμετώπισης των δούλων από τους Ρωμαίους ιδιοκτήτες τους και να σχολιάσετε σε δύο γραμμές αυτήν τη συμπεριφορά.

Τρόπος αντιμετώπισης δούλων	οι Ρωμαίοι θεωρούσαν τους δούλους ιδιοκτησία τους [θεσμός δουλοκτησίας] [0,5]
Παραδείγματα	είχαν δικαίωμα ζωής και θανάτου επί αυτών / τους υπέβαλλαν σε καταναγκαστικά έργα / μαστίγωμα / στιγματισμό [0,5 / παράδειγμα]
Σχολιασμός	ιδιαίτερως σκληρή και απάνθρωπη συμπεριφορά [0,5]

(Μονάδες 2)

10. Να μεταφράσετε το αδίδακτο κείμενο που ακολουθεί στην Ελληνική.

- ❖ **Η διαγραφείσα λέξη δεν αξιολογείται**
- ❖ **Η σκιασμένη φράση αξιολογείται ως 1 λέξη**

In hoc anno nulla **1** civitas Athenis subvenit praeter **Plataeenses**. **2** Ea urbs multos milites **3** misit. Itaque his visis **4** omnis exercitus pugnandi ardore **5** adducebatur. Eoque modo milites **6** copias ex urbe deduxerunt / **7** in loco idoneo et castra **8** fecerunt. Deinceps ipsi, cum **9** legiones collocavissent, proelium gesserunt / **10**

Corneli Nepotis Vitae, **Miltiades**, 5, 1-3 (διασκευή)

Λεξιλόγιο:

Plataeenses-ium = Πλαταιείς

Σε αυτόν τον χρόνο καμιά **1** πολιτεία δε βοήθησε την Αθήνα εκτός από τους Πλαταιείς. **2** Αυτή η πόλη έστειλε πολλούς **3** στρατιώτες. Έτσι όταν αυτοί θεάθηκαν / έγιναν αντιληπτοί **4** όλος ο στρατός παρεκινείτο / σπρωχνόταν από το πάθος **5** της μάχης / του να πολεμά. Και μ' αυτόν τον τρόπο **6** οι στρατιώτες απομάκρυναν τις στρατιωτικές δυνάμεις από την πόλη **7** σε τόπο κατάλληλο και / έστησαν **8** στρατόπεδο (στρατοπέδευσαν=**0,5**). Στη συνέχεια οι ίδιοι, όταν **9** είχαν εγκαταστήσει τις λεγεώνες, διεξήγαγαν τη μάχη. **10**

(Μονάδες 10)

11. Να μεταφέρετε το κείμενο που ακολουθεί στη Λατινική.

Τίποτα πιο άγριο **1** δεν υπάρχει από τους εμφύλιους **2** πολέμους. Σε αυτούς **3** τα πάντα καταστρέφονται **4** και καταρρέουν. **5** Γι' αυτόν **6** τον λόγο ο σοφός **7** ύπατος οφείλει **8** να διοικεί με δικαιοτάτους **9** νόμους τη χώρα. **10**

- ❖ **Η σκιασμένη φράση αξιολογείται ως 1 λέξη**

Nihil ferocius **1** est bellis **2** civilibus [quam bella civilia]. Eis **3** omnia delentur / diffluunt **4** et dilabuntur. **5** Quam ob **6** rem [propter quam rem] consul **7** sapiens gerere **8** [administrare] debet legibus **9** aequissimis terram [terra legibus aequissimis gerenda administranda est consuli sapienti]. **10**

(Μονάδες 10)

- ΤΕΛΟΣ ΟΔΗΓΟΥ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ -